

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 19 april 2013

Ö 1979-11

KLAGANDE

Europa Hus Svenska AB:s konkursbo, 556521-4961

c/o Ackordscentralen Malmö AB

Hjälmaregatan 3

211 18 Malmö

Konkursförvaltare: Jur.kand. BB

MOTPARTER

1. NB

2. LL

Ombud för 1 och 2: Advokat SE

SAKEN

Rättegångskostnader

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2011-03-23 i mål Ö 2262-10

Dok.Id 77831

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att Europa Hus Svenska AB:s konkursbo ska åläggas betalningsansvar för NBs och LLs rättegångskostnader vid tingsrätten med tillämpning av 18 kap. 10 § rättegångsbalken.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd rörande målet i övrigt. Hovrättens avgörande står därmed fast.

Europa Hus Svenska AB:s konkursbo ska ersätta NB och LL för rättegångskostnader i Högsta domstolen med 15 000 kr avseende ombudsarvode. Ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen utgår från dagen för Högsta domstolens beslut tills full betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Europa Hus Svenska AB:s konkursbo har yrkat att Högsta domstolen helt befriar konkursboet från ansvar för rättegångskostnader i såväl tingsrätt som hovrätt. Bolaget har alternativt yrkat att Högsta domstolen sätter ned storleken på det belopp som konkursboet ska svara för.

NB och LL har motsatt sig ändring av hovrättens beslut. De har även yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om Europa Hus Svenska AB:s konkursbo bort åläggas betalningsansvar för rättegångskostnader vid tingsrätten med tillämpning av 18 kap. 10 § rättegångsbalken. Frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt har förklarats vilande.

SKÄL

Bakgrund

1. Europa Hus Svenska AB väckte talan mot NB och LL med ett fullgörelseyrkande om visst belopp. Bolaget gick därefter i konkurs. Konkursboet förklarade sig överta konkursbolagets talan. Drygt fem månader senare meddelade konkursboet att det återtog sin förklaring. Konkursbolaget tillfrågades av tingsrätten om det avsåg att driva målet vidare. Konkursbolaget förklarade att det inte ville överta talan. Härefter avskrev tingsrätten målet och beslutade om kostnadsersättning.
2. Tingsrätten ålade i avskrivningsbeslutet, med stöd av 3 kap. 9 § konkurslagen (1987:672) och 18 kap. 10 § rättegångsbalken, konkursboet ett med konkursbolaget solidariskt ansvar för motparternas rättegångskostnader uppkomna före inträdet i processen. För kostnader uppkomna därefter ålades konkursboet att svara ensamt. Svarandena tillerkändes skäliga ansedda 62 000 kr för ombudsarvode, varav 41 000 kr avsåg tiden före övertagandet.
3. Hovrätten har i det överklagade beslutet avslagit konkursboets överklagande.
4. Konkursboet har med hänvisning till bl.a. rättsfallet NJA 1996 s. 46 gjort gällande att ett konkursbo kan ändra ett ställningstagande rörande inträde i processen och utträde ur processen utan ansvar för rättegångskostnad. Svarandena har hävdats att boet ansvarar för rättegångskostnader enligt 18 kap. 10 § rättegångsbalken.

Konkursboets inträde i pågående rättegång enligt 3 kap. 9 § första stycket konkurslagen

5. Pågår det en rättegång mellan konkursgäldenären och någon annan om egendom som hör till konkursboet, får konkursboet enligt 3 kap. 9 § första stycket konkurslagen överta gäldenärens talan. Om boet, trots att det har underrättats om rättegången, inte övertar gäldenärens talan, ska egendomen anses inte tillhöra konkursboet. Om konkursboet övertar gäldenärens talan, tillämpas beträffande boets skyldighet att svara för rättegångskostnad vad som i rättegångsbalken föreskrivs om den till vilken överlåtelse har ägt rum enligt 13 kap. 7 § samma balk. I den bestämmelsen hänvisas i sin tur till 18 kap. 10 §. Av första stycket framgår att den som har övertagit kärandens talan svarar solidariskt tillsammans med käranden för den rättegångskostnad som uppkommit före övertagandet. För kostnad som har uppkommit därefter svarar den som övertagit talan ensam.

6. Konkursboet kan fritt välja huruvida det vill inträda i konkursgäldenärens pågående rättegång enligt 3 kap. 9 § konkurslagen. I rättsfallet NJA 1996 s. 46 ansåg Högsta domstolen att ett konkursbo kan återta sin förklaring, att boet inte avsåg att överta gäldenärens talan i en rättegång som pågick. Konkursboets förklaring var enligt rättsfallet att uppfatta som en processhandling som kan ändras och återtas i den instans den avgetts, om inte särskilda omständigheter föranleder annat.

Kan ett konkursbo återta en förklaring att det övertar konkursgäldenärens talan?

7. I 3 kap. 9 § första stycket konkurslagen regleras enbart konkursboets möjlighet att träda in i en rättegång som pågår mellan konkursgäldenären och någon annan och som rör egendom som hör till konkursboet. Den situation som är aktuell i förevarande mål, att boet vill återta sin förklaring om att träda

in i rättegången, regleras inte i någon konkursrättslig bestämmelse. Situationen har inte heller berörts i förarbetena till den aktuella bestämmelsen i konkurslagen eller i doktrinen.

8. Det är här fråga om en annan situation än den som prövades i 1996 års fall. När konkursboet förklarar att det övertar konkursgäldenärens talan får konkursboet ställning som part i rättegången. Konkursgäldenären förlorar samtidigt sin partsställning i rättegången, utom såvitt gäller ansvar för rättegångskostnader (NJA II 1947 s. 160 f.).

9. Till detta kommer den tvingande regleringen om konkursboets ansvar för rättegångskostnader. I och med att konkursboet övertar konkursgäldenärens talan är konkursboet enligt 3 kap. 9 § konkurslagen och 18 kap. 10 § rättegångsbalken ansvarigt för rättegångskostnader som svaranden kan komma att tillerkännas. Syftet med denna reglering är att tillgodose svarandens intresse i rättegången, och det finns inte några skäl att särbehandla ett konkursbo som i efterhand finner att inträde i rättegången inte borde ha skett. Konkursboet kan alltså inte befrias från ansvar för redan uppkomna kostnader genom en ensidig förklaring som innebär att boet inte avser att driva processen vidare.

10. Situationen liknar den då någon övertagit kärandens talan med stöd av 13 kap. 7 § rättegångsbalken. Den nya kärandeparten kan sedan inträde i rättegången har skett inte återta sin förklaring om succession och åter tvinga in överlåtaren som part för att på så sätt komma ur processen (jfr Lars Heuman i Juridisk Tidskrift 1996–97, s. 33).

11. Ett konkursbo kan alltså inte återta sin förklaring med den följd att konkursgäldenären åter blir part i rättegången på kärandesidan. Detta gäller oavsett vilket synsätt man har i frågan om konkursboets ställning i förhållande till gäldenärens tillgångar; om de anses vara omhändertagna av konkursboet (jfr 1 kap. 1 § konkurslagen) eller om de anses ha övergått till konkursboet

som juridisk person genom universalsuccession (jfr NJA 2004 s. 777, NJA 2010 s. 617 p. 8 och justitierådet Lindskogs tillägg, p. 2, till NJA 2011 s. 306).

12. Av det sagda följer att ett konkursbo inte kan återta en förklaring om att det övertar konkursgäldenärens talan.

13. Om konkursboet inte vill driva processen vidare får konkursförvaltaren lämna besked om det på sedvanligt sätt, genom att återkalla talan. Det blir därmed inte aktuellt att efterhöra om konkursgäldenären vill driva målet vidare. Målet ska då avskrivas från vidare handläggning såvida inte svaranden begär att målet prövas. I fråga om svarandens rätt till ersättning för rättegångskostnader gäller 18 kap. 5 § (eller 1 §) rättegångsbalken och i fråga om konkursboets och konkursgäldenärens ansvar för kostnaderna gäller 18 kap. 10 §.

Bedömningen i detta fall

14. Genom konkursboets meddelande, att det återtog sin förklaring om att överta konkursbolagets talan, får boet anses ha återkallat sin talan i målet. När målet avskrivas från vidare handläggning ska konkursboet – som också skett i detta fall – åläggas betalningsansvar för svarandenas rättegångskostnader med tillämpning av 18 kap. 10 § rättegångsbalken.

15. Den fråga som omfattas av prövningstillståndet ska besvaras i enlighet med detta.

16. Det saknas anledning att meddela prövningstillstånd rörande målet i övrigt.

17. Konkursboet ska med hänsyn till utgången ersätta svarandena för deras rättegångskostnader i Högsta domstolen. Vad svarandena har yrkat får anses skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Lena Moore, Agneta Bäcklund, Svante O. Johansson (referent) och Lars Edlund
Föredragande justitiesekreterare: Mirja Högström